

Anna Stachurska

Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Puławskiego w Radomiu

„Wiesz, o co chodzi” – maska językowa a rozumienie pojęć

1. Wstęp

W artykule chcemy przyjrzeć się bliżej maskowaniu jako narzędziu językowemu w kontekście analizy dyskursu. W tym celu zajmiemy się:

1. Pojęciem maski językowej na gruncie badań lingwistycznych (socjo- i etnolingwistyki, a także lingwistycznej analizy dyskursu) i jej ogólną klasyfikacją.
2. Pojęciem dyskursu oraz dyskursywnego obrazu świata.
3. Analizą materiałową, w której maska językowa zostanie potraktowana jako narzędzie interakcji człowieka z otaczającym go światem.

Zakładamy, że istotą maskowania jest selektywne podejście do tych aspektów przekazu, które powinno się pokazać lub zakryć. Wynika z tego, że przyjmujemy dwa przeciwne sobie mechanizmy maskowania: taki, który uwypukla elementy komunikatu, i taki, który je zasłania. Ponieważ maska pokazuje jedynie wybrane aspekty danego zjawiska/pojęcia, staje się przedmiotem manipulacji, co może spowodować zmianę jego ładunku aksjologicznego. A zatem z uwagi na cel artykułu przyjmujemy, że maska to narzędzie językowe mające na celu nie tylko odsłonić lub zasłonić, ale także wprowadzić w błąd – zwieść lub okłamać.

2. Maska w języku: czym jest?

Pewną podpowiedź w poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie, czym jest maska, znajdujemy w twierdzeniu, iż język jako całościowy system jest tworem niezmiernie złożonym,

przez co jego interpretacji nie można sprowadzić jedynie do roli narzędzia pośredniczącego między dźwiękiem a znaczeniem lub nośnika informacji w procesie komunikacji. Jak zauważa Maćkiewicz, za pomocą języka organizujemy chaos świata, a zarazem dokonujemy interpretacji świata, w którym żyjemy¹. Naturalny wydaje się zatem fakt niemożności istnienia języka w oderwaniu od danej wspólnoty (tu: językowej). W tym sensie zdaje się on uzależniony od użycia zbiorowego. Stąd, z jednej strony jest wytworem danej społeczności, z drugiej zaś ją kształtuje. System językowy jest jednocześnie narzędziem komunikacji, a także narzędziem interpretacji otaczającego nas świata. Mówimy i myślimy o świecie za pomocą językowych obrazów jego części, a granice naszego języka wyznaczają granice naszego świata². Można zatem przyjąć za Schaffem, iż każdy, kto poznaje nowy język, odkrywa nowy świat, nową rzeczywistość³. Nie ulega wątpliwości, iż każdy język w ramach struktur gramatycznych i słownictwa zawiera sobie tylko charakterystyczne siatki pojęciowe, realizujące językowy obraz świata, indywidualny dla danej społeczności⁴. Widzimy zatem, iż język nie zajmuje się tylko odtwarzaniem i opisywaniem rzeczywistości, lecz aktywnie uczestniczy w procesie jej tworzenia, nadając jej sens⁵.

Zjawiska językowe kształtują obraz świata wpisany w język werbalny, którym posługuje się dana wspólnota językowa. Zawiera się w nich, gromadzi i wchodzi w interakcję pamięć zbiorowa, stanowiąca warunek zrozumienia teraźniejszości i wygenerowania jej obrazu w języku wypowiedzi. Język, będący magazynem pamięci kulturowej, zawiera informacje na temat historii, obyczaju, wierzeń, legend, mitów, życia społecznego i politycznego. Dlatego język przedstawia świat z punktu widzenia określonej społeczności. Innymi słowy, język odbija dorobek cywilizacyjny, kulturę danej społeczności, jej tradycję oraz system wartości⁶.

Ponieważ naszym celem jest określenie, czym jest maska w języku, zasadne zdaje się odwołanie do analizy Bieli-Wołońciej, w której autorka twierdzi, iż „[...] pojęcie maski językowej może być używane w sposób intuicyjny jako narzędzie w różnego typu analizach językoznawczych i pragmatycznych. Można bowiem określać, jakie maski językowe są określane przez jakie środki językowe według kategorii na przykład literaturoznawczych, retorycznych, analizy dyskursu itd.”⁷.

Jak wspomniano, maska językowa, prezentując wybrane aspekty danego zjawiska/pojęcia, może zmienić jego ładunek aksjologiczny, czyli tak je sprofilować, że pojęcie konotowane pozytywnie stanie się negatywne i na odwrót. Możemy zatem przyjąć, iż maska jest swego rodzaju manipulacją językową, która w zamiśle autora ma służyć ukrywaniu/

¹ J. Maćkiewicz, *Kategoryzacja a językowy obraz świata*, [w:] *Językowy obraz świata*, (red.) J. Bartmiński, Lublin 1999.

² Wittgenstein w: J. Anusiewicz, *Problematyka językowego obrazu świata w poglądach niektórych językoznawców i filozofów niemieckich XX wieku*, [w:] *Językowy obraz świata*, (red.) J. Bartmiński, Lublin 1999.

³ A. Schaff, *Język a poznanie*, Warszawa 1964.

⁴ J. Maćkiewicz, *Kategoryzacja...*, dz. cyt.

⁵ Więcej na ten temat znajdujemy w: R. Grzegorzyczkowa, *Jak rozumieć kreatywny charakter języka*, [w:] *Kreowanie świata w tekstach*, (red.) A. M. Lewicki, R. Tokarski, Lublin 1995.

⁶ R. Tokarski, *Słownictwo jako interpretacja świata*, [w:] *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku*, t. II, (red.) J. Bartmiński, Wrocław 1993.

⁷ A. Biela-Wołońciej, *Wilk w owczej skórze, czyli maska językowa jako mediator i ewaluator w rozumieniu i wyrażaniu pojęć*, [w:] *Przestrzenie kognitywnych poszukiwań*, (red.) A. Kwiatkowska, Łódź 2011, s. 38.

falszowaniu faktów tudzież intencji nadawcy komunikatu. Jeżeli przeniesiemy maskę na grunt badań lingwistycznych, wspomnieć należy analizę eufemizmów Dąbrowskiej jako narzędzi służących ukrywaniu, obchodzeniu tabu, przestrzeganiu zasad grzeczności i uprzejmości, aż wreszcie docenianiu i maskowaniu⁸. Również Kowalikowa wskazuje na parafrazę i aluzję jako nabierające atrybutu wulgarności dopiero w określonych kontekstach i na skutek intencji autora wypowiedzi⁹.

3. Typologia/klasyfikacja maskowania

Jasne jest, iż historia zna różne koncepcje maski, podobnie istnieją różne interpretacje maski. Jak wskazuje Biela-Wołośńiej, ze względu na funkcje można przyjąć następujący ich podział:

- maski ochronne w dobrej intencji,
- maski ochronne w złej intencji,
- maski społeczne,
- maski pośredniczące,
- maski przedstawiające,
- maski wyolbrzymiające¹⁰.

Z natury swojej, jak wskazuje Biela-Wołośńiej, „[...] każda maska jako narzędzie profilujące może manipulować także ładunkiem aksjologicznym wyrażanej treści. [...] W wielu przypadkach maska językowa nie niweluje całkowicie negatywnego ładunku aksjologicznego, lecz za pomocą różnych środków językowych, na przykład wyrażen wskazujących, odsuwa na dalszy plan aspekt aksjologiczny”¹¹.

Poniższa lista przedstawia środki językowe, które mogą pełnić rolę maski językowej:

1. Metafora (targowica polityczna).
2. Metonimia (żądanie Majdanu).
3. Metaftonimia (czystka poschetynowska).
4. Eufemizm (geriatrik polityczny u kresu władzy).
5. Peryfrazja (miejsce bezpłatnej reklamy – tu: sejm).
6. Wyrażenie wskazujące (te sprawy).
7. Zagadka (wiesz, o co chodzi).
8. Apofaza (dialog nie idzie w dobrym kierunku).
9. Umniejszenie (dopasowanie diet poselskich).
10. Litota (sytuacja nie idzie w dobrym kierunku).
11. Hiperbola (zorca rewolucji).
12. Humor (anioł prezesa)¹².

⁸ A. Dąbrowska, *Zmiany obszarów podlegających tabu we współczesnej kulturze*, [w:] *Język a kultura*, (red.) A. Dąbrowska, Wrocław 2008; też: *Zniekształcanie obrazu rzeczywistości poprzez użycie pewnych środków językowych (eufemizm i kakofemizm)*, [w:] *Językowy obraz świata*, (red.) J. Bartmiński, Lublin 1999.

⁹ J. Kowalikowa, *O wulgaryzacji i dewulgaryzacji we współczesnej polszczyźnie*, [w:] *Język a kultura*, (red.) A. Dąbrowska, Wrocław 2008.

¹⁰ A. Biela-Wołośńiej, *Wilk...*, dz. cyt.

¹¹ Tamże, s. 46.

¹² Por. tamże.

Mechanizm maskowania może być także używany na poziomie tekstu (tu: zarówno tytułu, jak i treści artykułu) w celu wywołania określonej jego interpretacji. W tym wypadku nie musi być spełniony warunek użycia konkretnych figur stylistycznych w celu spełnienia zamysłu autora lub wprowadzenia w błąd adresata.

Zanim przejdziemy do analizy materiałowej, w której maska językowa zostanie potraktowana jako narzędzie interakcji człowieka z otaczającym go światem, zasadne wydaje się przybliżenie kategorii dyskursu oraz dyskursywnego obrazu świata (DOS).

4. Dyskursywny obraz świata (DOS)

W *Uniwersalnym słowniku języka polskiego* znajdujemy następującą definicję terminu *dyskurs*: „(a) dyskusja, w której poważny temat omawiany jest w sposób uporządkowany i logiczny, (b) wywód, np. w rozprawie filozoficznej lub w dziele literackim, przeprowadzony na zasadzie ściśle logicznego wnioskowania”¹³.

W obszarze badań lingwistycznych Strauss podaje przykłady użycia terminu *dyskurs* w języku naukowym i potocznym, mocno podkreślając dodatkowe jego znaczenia¹⁴. O ile także w późniejszej literaturze przedmiotu¹⁵ znajdujemy wskazanie na semantyczną (nie) dookreśloność terminu, zdaniem Straussa wyodrębnienie ogólnego znaczenia terminu pozwala na zastosowanie go w szerszym kontekście¹⁶.

Metodologiczną oraz teoretyczną podstawę badań nad dyskursem znajdujemy w pracach Foucaulta oraz ich implementacji na pole semantyki, których dokonał Busse¹⁷. Powyższe programy badawcze powstały w odpowiedzi na pytania o warunki konstytuowania się znaczenia, a także wiedzy w kontekście doświadczeń zbiorowości i jej historyczno-kulturowej tradycji. Lingwistyka dyskursu jest w swych założeniach bardzo bliska lubelskiej szkole etnolingwistycznej. Wychodzi ona z założenia, że „[...] dyskursy jako społeczne systemy wiedzy i myślenia stanowią tematycznie spójną transtekstualną strukturę, którą cechuje tekstowość, zdarzeniowość, wiedza i władza. [...] Dyskursy w momencie gdy powstają w wyniku pewnych zdarzeń, tworzą powszechnie akceptowaną wiedzę”¹⁸.

Jasne jest, iż dyskursy powstają w konkretnych społecznościach, których sprawności komunikacyjne warunkowane są zarówno historycznie, jak i politycznie. Wszystko to wpływa na kulturę komunikacji, rozumianą jako system norm, wartości i nawyków członków danej zbiorowości. Jak wspomniano, wartości, normy i wiedza zarazem powstają i są rozumiane na gruncie doświadczeń tejże wspólnoty. Narzędziem, które archiwizuje oraz przekazuje kolejnym pokoleniom wiedzę opartą na wartościach i normach danej wspólnoty, jest język¹⁹. Język jest zatem narzędziem dyskursu, za sprawą

¹³ *Uniwersalny słownik języka polskiego*, (red.) J. Dubisz, Warszawa 2003, s. 148.

¹⁴ G. Strauss, U. Hauss, G. Harras, *Brisante Wörter von Agitation bis Zeitgeist*, Berlin–New York 1989.

¹⁵ S. Gajda, *Media – stylowy tydzień współczesnej polszczyzny*, [w:] *Język w mediach masowych*, (red.) J. Bralczyk, K. Musiołek-Kłosińska, Warszawa 2005.

¹⁶ G. Strauss, U. Hauss, G. Harras, *Brisante...*, dz. cyt.

¹⁷ D. Busse, *Historische Semantik: Analyse eines Programms*, Stuttgart 1987.

¹⁸ W. Czachur, *Niemiecka lingwistyka dyskursu*, „Stylistyka”, XIX/2010, s. 328–330.

¹⁹ J. Anusiewicz, *Lingwistyka kulturowa: zarys problematyki*, Wrocław 1995; J. Bartmiński, *Językowe podstawy obrazu świata*, Lublin 2009.

którego konstruowana jest wiedza o świecie danej społeczności, w szerszym zaś kontekście jest jej przekaźnikiem.

Zakładając za Skowronkiem²⁰, że to media tworzą dzisiaj warunki do publicznych dyskursów, umożliwiając konceptualizowanie rzeczywistości i oblekanie jej w rozmaicie werbalizowane indywidualne narracje:

[...] nie ulega wątpliwości, że współczesne media, będąc dla większości użytkowników swoistą „instrukcją obsługi” rzeczywistości i uczestnicząc w procesie nadawania znaczeń, dostarczają konkretnych wzorców językowych oraz współkreują językowe obrazy świata. [...] Medialne konceptualizacje rzeczywistości uzyskują ekspresję we właściwym dla danego medium użyciu języka i form porozumiewania się.

A zatem media są dla odbiorców istotnym źródłem informacji o świecie oraz matrycą poznawczą porządkującą zjawiska rzeczywistości. Co więcej:

[...] dla części osób medialne obrazy świata i związane z nimi językowe formy reprezentacji stają się podstawowymi – bo traktowanymi jako neutralne odzwierciedlenia świata. [...] Oczywiście doskonale wiemy, iż same media – jako odpowiednie konstrukty semiotyczne – ani nie odzwierciedlają rzeczywistości, ani nie są jej odbiciem, ale z pewnością mogą jej kształt, przez oferowaną wielość znaczeń, poznawczo modyfikować²¹.

Dyskursywny obraz świata to dyskursywnie wyprofilowana interpretacja rzeczywistości, czyli zespół sądów o świecie, ludziach, rzeczach i zdarzeniach²². Cechą pryncypialną dyskursu jest sprzeczność, konfliktowość, stąd jego podstawowymi strategiami są wartościowanie, emocjonalizacja, skandalizacja oraz uproszczenia²³.

W materii zaś metod umożliwiających analizę dyskursywnego obrazu świata można przedstawić sposób zaproponowany przez Waldemara Czachura²⁴. Z modelu przyjętego za tym badaczem wynika, że podstawą analizy dyskursu oraz dyskursywnego obrazu świata są materiały tekstowe (w naszym przypadku artykuły prasowe)²⁵. Celem analizy jest natomiast wartość dodana, czyli to, co w tekstach stanowiących dany dyskurs stanowi rzeczoną wartość.

Podstawą poniższej analizy dyskursu są materiały tekstowe w różnej postaci (tu: artykuły prasowe). Interesować nas będzie maska językowa jako narzędzie profilujące na przykładzie analizy dyskursów politycznych. Innymi słowy, przyjrzymy się bliżej funkcji maski w przekazie medialnym, próbując znaleźć odpowiedź na pytanie, czy nakłania ona odbiorcę komunikatu do przyjęcia/odrzućenia określonych idei/poglądów lub do przyjęcia sugerowanych wartości.

²⁰ B. Skowronek, *Mediolingwistyka: wprowadzenie*, Kraków 2013, s. 12.

²¹ Tamże, s. 14.

²² W. Czachur, *Niemiecka...*, dz. cyt.

²³ M. Wojtak, *Głosy z teraźniejszości: o języku współczesnej polskiej prasy*, Lublin 2010.

²⁴ W. Czachur, *Niemiecka...*, dz. cyt., s. 89.

²⁵ Tamże, s. 89.

5. Maska językowa jako narzędzie interakcji człowieka z otaczającym światem na przykładzie artykułów prasowych

Celem poniższej analizy materiałowej jest przybliżenie maskowania w dyskursie politycznym, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu maski językowej na wartościowanie opisywanych pojęć/zjawisk. W tym celu przyjrzymy się bliżej tygodnikom „Wprost”, „Newsweek”, „Angora” oraz „NIE”.

Jak wyjaśniono, różnorakie środki językowe, które mogą pełnić rolę maski, mogą, w zależności od intencji nadawcy komunikatu, wywierać określony wpływ na adresata. Mogą być zatem uznane za narzędzie manipulacji.

Analizę zaczniemy od artykułu Marcina Mellera w „Newsweeku” 10/2014. Autor *Salatki z buraków* pisze:

1. [...] najpierw, **natrąbiony jak messerschmitt** [wytluszczenie autora], dał fantastyyczny popis na lotnisku we Frankfurcie, z tymi wszystkimi „Heil Hitler!”, pogadankami historycznymi i wysyłaniem celników do Auschwitz na kursy doszkalające.
2. [...] a u nas wszystko na odwrót: Niemcami straszą **plafusy**, a imponującymi genitaliami – **pisiory**.
3. [...] Platformę rozrywa się na strzępy, teraz pojawiło się wiele głosów solidarności z **ostatnim rycerzem antyhitlerowskiej krucjaty**.
4. [...] I **nasz reprezentant rzy równo**, utwierdzając się zapewne w przekonaniu, że Niemcy są zupełnie pozbawieni poczucia humoru, bo nikt z zebranych się nie śmieje.

Zauważmy, iż w celu wyeksponowania nagannych zachowań europośła Platformy Jacka Protasiewicza, a także negatywnego stosunku do obozu rządzącego autor artykułu stosuje następujące zabiegi:

- metaforę budzącą negatywne skojarzenia,
- neologizmy, konotowane negatywnie,
- przeniesienie negatywnych skojarzeń związanych z historią Polski na opisywaną osobę,
- porównanie zachowań ludzkich do zwierzęcych.

Podczas lektury „Angory” (10/1238) szczególną uwagę zyskuje blog wszystkich świętych, w którym czytamy:

1. Według wytycznych prokuratora generalnego Seremeta użycie epitetu „**żydowskie ścierwo**” ma być ścigane z oskarżenia publicznego.
2. [...] nie uważam bynajmniej, że nie mogą rządzić Polską lub też reprezentować jej **pijane chamy**. [...] Są to bowiem zwykli idioci, a też **idioci polityczni i nacjonaści**.
3. Z 40-letnim opóźnieniem ukazała się w Polsce książka o Watergate, [...] Bernsteina i Woodwarda. Jeden z autorów, Bob Woodward, był w latach 80. w Warszawie. [...] Ten Bob był bardziej nadęty i misjonarski niż inne gwiazdy dziennikarstwa, z którymi się wtedy spotykałem: Walter, Cronkite, Barbara Walters, Oriana Fallaci. Oprócz Boba wielu nudziarzy odegrało znaczącą rolę polityczną: **Hitler, Stalin, Adenauer, Gowin**.
4. Rosja zobowiąże się do nieingerencji, ale zobowiązania nie wykona. Wschodnie i południowe części Ukrainy Moskwa będzie destabilizować, zapewniając, że **nie macza w tym palców**.

5. Polityka Rosji wobec Ukrainy napędza wyborców PiS-owi. Rozpoczynający się ruch gospodarki odbierze natomiast głosy Kaczyńskiemu. Zobaczymy, który czynnik będzie trwalszy. Daniszewska powiada, że jest wrogiem patriotyzmu. Uprawiając czynny antypatriotyzm, **mogłaby zarazić Kaczyńskiego którąś ze swoich chorób.**

W przypadku autora bloga wszystkich świętych spotykamy się z:

- epitetem, wprowadzającym negatywny ładunek aksjologiczny w odniesieniu do Żydów,
- epitetem, określającym negatywnie zachowanie europoła Protasiewicza, a także innych polityków,
- przeniesieniem negatywnych skojarzeń z dobrze znanymi osobami na mniej znane obecne w świecie dzisiejszych mediów,
- metaforą, która ukierunkowuje czytelnika w postrzeganiu zjawisk politycznych (tu: negatywna ocena ekspansji Rosji),
- ironią, eksponującą quasi-patriotyczną postawę Kaczyńskiego.

Podczas lektury tygodnika „Wprost” (38190X) w artykule autorstwa Marcina Dzierżanowskiego naszą uwagę skupiło **młotkowanie głupka** – [...] tak właśnie według naszych rozmówców prezydent nazywał telefoniczne rozmowy z prezydentem Ukrainy.

W blogach i blagach.pl („Angora” 10/1238) czytamy: **Żenujący lans Kurskiego na Majdanie**, w naTemat.pl napotykaamy nagłówek następującej treści: **Chamy kontra biurwy, jak przetrwać w polskim urzędzie, przychodni, sądzie.**

6. Podsumowanie

Daje się zauważyć szerokie zastosowanie narzędzia maski językowej w analizowanym dyskursie politycznym. Zgodnie z przyjętym przez nas założeniem istotą maskowania jest fałszowanie obrazu rzeczywistości poprzez takie definiowanie znaczeń, które wywołuje określone (tu: zamierzone) odczucia u odbiorcy komunikatu. Staje się tak za sprawą uwypuklenia takich aspektów, które oddziałują na emocje i wyobraźnię czytelnika, wpływając tym samym na jego sposób widzenia świata. Maską staje się zatem narzędziem perswazyjnym. Można wobec tego stwierdzić, że maska językowa jest narzędziem opisu powszechnie używanym w dyskursywnym obrazie świata. Pozwala ona na dokonywanie wartościujących sądów. Na podstawie przeprowadzonej analizy zauważamy, że maska pełni funkcję kontestacji zarówno obozów władzy, jak i zachowania elit politycznych.

Omówione zjawisko perfekcyjnie wpisuje się zarazem w postmodernistyczną wizję kultury, wartościującą zwłaszcza trywialność i kolokwialność a także, jeśli nie przede wszystkim, dosadne mówienie. Maską językową zdaje się zależną eksponowanej wolności słowa, przejawem mody na wulgaryzację zachowań językowych. W większości przypadków jawi się jako skrajnie emocjonalny język, mający na celu prowokację, też zaskoczenie odbiorcy. Język taki doskonale wtapia się w tło postmodernistycznego medialnego odbioru rzeczywistości, dążącego do prawdy adekwatnie do rozmaitych paradygmatów, gier językowych i postaw społecznych.

Bibliografia

- Anusiewicz J., *Lingwistyka kulturowa: zarys problematyki*, Wrocław 1995.
- Anusiewicz J., *Problematyka językowego obrazu świata w poglądach niektórych językoznawców i filozofów niemieckich XX wieku*, [w:] *Językowy obraz świata*, (red.) J. Bartmiński, Lublin 1999.
- Bartmiński J., *Językowe podstawy obrazu świata*, Lublin 2009.
- Biela-Wołośńcej A., *Wilk w owczej skórze, czyli maska językowa jako mediator i ewaluator w rozumieniu i wyrażaniu pojęć*, [w:] *Przestrzenie kognitywnych poszukiwań*, (red.) A. Kwiatkowska, Łódź 2011.
- Busse D., *Historische Semantik: Analyse eines Programms*, Stuttgart 1987.
- Czachur W., *Niemiecka lingwistyka dyskursu*, „Stylistyka”, XIX/2010.
- Dąbrowska A., *Zmiany obszarów podlegających tabu we współczesnej kulturze*, [w:] *Język a kultura*, (red.) A. Dąbrowska, Wrocław 2008.
- Dąbrowska A., *Zniekształcanie obrazu rzeczywistości poprzez użycie pewnych środków językowych (eufemizm i kofemizm)*, [w:] *Językowy obraz świata*, (red.) J. Bartmiński, Lublin 1999.
- Gajda S., *Media – stylowy tygiel współczesnej polszczyzny*, [w:] *Język w mediach masowych*, (red.) J. Bralczyk, K. Musiołek-Kłosińska, Warszawa 2005.
- Grzegorzczukowa R., *Jak rozumieć kreatywny charakter języka*, [w:] *Kreowanie świata w tekstach*, (red.) A. M. Lewicki, R. Tokarski, Lublin 1995.
- Kowalikowa J., *O wulgaryzacji i dewulgaryzacji we współczesnej polszczyźnie*, [w:] *Język a kultura*, (red.) A. Dąbrowska, Wrocław 2008.
- Maćkiewicz J., *Kategoryzacja a językowy obraz świata*, [w:] *Językowy obraz świata*, (red.) J. Bartmiński, Lublin 1999.
- Schaff A., *Język a poznanie*, Warszawa 1964.
- Skowronek B., *Mediolingwistyka: wprowadzenie*, Kraków 2013.
- Strauss G., Hauss U., Harras G., *Brisante Wörter von Agitation bis Zeitgeist*, Berlin–New York 1989.
- Tokarski R., *Słownictwo jako interpretacja świata*, [w:] *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku*, t. II, (red.) J. Bartmiński, Wrocław 1993.
- Uniwersalny słownik języka polskiego*, (red.) J. Dubisz, Warszawa 2003.
- Wojtak M., *Głosy z teraźniejszości: o języku współczesnej polskiej prasy*, Lublin 2010.

Abstract

“You know what I mean”: linguistic mask versus concepts understanding

It is assumed that masks exist in different forms in different cultures as well as that linguistic mask should be regarded as an expression of cultural grounding of language. From this perspective, it seems important to identify the culturally-determined aspects that happen to be shown or cover in linguistic expressions. Because the mask presents only selected aspects of a given concept / phenomenon, it may well change its axiological cargo. The research questions then include: what is the mask in language, does it foster communication, and how does it function in actual discourse?

Keywords: mask in language, political discourse, discursive picture of the world, axiology, culture